

การศึกษาวิเคราะห์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
An Analytical Study of Haephakhuenthat Festival,
Wat Phramahatat Woramahavihara,
Nakhonsithammarat Province

รศ.ดร.เดชชาติ ศรีทรัพย์ และคณะ

Assoc.Prof.Dr.Detchat Treesap and Group

อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อ รูปแบบและพฤติกรรม การปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พระสงฆ์และนักวิชาการผู้ที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุเจดีย์ และประชาชน ที่มาเข้าร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ จำนวน ๑๕ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความสอดคล้องและไม่สอดคล้อง ที่มีความสัมพันธ์และมีความแตกต่างกัน แล้วจึงนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ เสนอข้อมูลโดยแยกแยะประเด็นตามขอบเขตของเนื้อหา ด้วยวิธีพรรณนา วิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ตามประวัติศาสตร์ความเป็นมาและความเชื่อเกี่ยวกับการแห่ผ้าขึ้นธาตุ พบว่า เมื่อปี พ.ศ. ๑๗๗๓ พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก ได้บูรณะพระธาตุเจดีย์แล้วเสร็จ จึงจัดพิธีสมโภช ชาวปากพนัง มากราบทูลว่า คลื่นได้ซัดเอาแถบผ้าผืนหนึ่ง ซึ่งมีภาพเขียนเรื่องพุทธประวัติมาขึ้นที่ชายหาดปากพนัง จึงเก็บผ้านั้นมาถวาย พระองค์ทรงรับสั่งให้ซักผ้านั้นจนสะอาด จึงเห็นภาพวาดพุทธประวัติ เรียกกันว่า “ผ้าพระบฏ” ทรงรับสั่งให้ประกาศหาเจ้าของ จึงทราบความว่า เป็นของชาวพุทธจากเมืองหงสาวดี ประเทศพม่า บางท่านกล่าวว่า เป็นของชาวพุทธจากเมืองอินทรีบุรี ประเทศกัมพูชา จะนำผ้าพระบฏ ไปบูชาพระพุทธรูปที่ลังกา พระองค์ทรงทอดพระเนตรเห็นว่าควรนำผ้าพระบฏไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์ เนื่องในโอกาสจัดพิธีสมโภช ประเพณีจึงสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เพราะเชื่อว่า การจะทำบุญ หรือกราบไหว้บูชาพระพุทธรูปให้ได้กุศลจริงๆ ต้องปฏิบัติเฉพาะพระพักตร์พระพุทธรูปเท่านั้น ชาวนคร

จึงนำเอาผ้าไปบูชาพระบรมธาตุเจดีย์ โดยการโอบรอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ก็คือการบูชาที่สนิทแนบกับองค์พระพุทธรูปองค์นั่นเอง

๒. รูปแบบและพฤติกรรมการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เริ่มจากการกำหนดวันประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ปีละ ๒ ครั้ง ปัจจุบันเหลือเพียง ๑ ครั้ง คือในวันเพ็ญเดือน ๓ (คือวันมาฆบูชา) ผ้าที่นำขึ้นห่มพระบรมธาตุ ใช้สีขาว เหลือง และแดง พุทธศาสนิกชนจะเตรียมผ้าขนาดความยาวตามความศรัทธาของตน นำผ้ามาผูกต่อกันเป็นขนาดยาวที่สามารถห่มพระบรมธาตุรอบองค์ได้ ส่วนผืนพิเศษจะเขียนภาพพุทธประวัติ ขบวนประเพณีตั้งต้นมาจากสนามหน้าเมือง จัดแห่แห่นพร้อมด้วยอาหารคาวหวาน เครื่องอุปโภคและบริโภคที่จำเป็นไปถวายพระสงฆ์ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยการหอบคอนไปเป็นขบวนแห่อันสวยงาม ขบวนแห่ทุกขบวนนิยมใช้ดนตรีพื้นบ้านนำหน้าขบวน บรรเลงจังหวะที่ครึกครื้น ขบวนจะเดินเป็นแถวเรียงเป็นริ้วยาวไปตามความยาวของผืนผ้า ทุกคนชู (เทิน) ผ้าพระบฏไว้เหนือศีรษะ เดินผ่านถนนราชดำเนินมา เมื่อขบวนแห่ถึงวัด ก็แห่ทักษิณาวัตรรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ๓ รอบ จากนั้นจะประกอบพิธีไหว้พระ อาราธนาพระเจริญพระพุทธมนต์ และทำพิธีถวายผ้าพระบฏ แล้วนำผ้าเข้าสู่วิหารพระทรงม้า บางคณะมาเป็นคณะใหญ่ บางคณะมาเพียง ๒-๓ คน มีการตักบาตรพระตอนเช้า แล้วจึงนำผ้ามาแห่ขึ้นธาตุตั้งแต่ ๗ โมงเช้าเริ่มตั้งขบวน ขบวนก็จะไหลไปเรื่อยๆ ต่างคนต่างแห่ ขบวนชาวบ้านนำผ้าเดินเวียนรอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ที่ไม่เป็นขบวน ไร้รูปแบบต่างแถวต่างไป ผ้าใครผ้ามัน ส่วนขบวนของทางราชการจะแห่ผ้าตอนบ่าย และไม่เดินวนรอบพระบรมธาตุเจดีย์ ในขบวนมีการจัดเตรียมดอกไม้ ธูปเทียน เพื่อบูชาพระบรมธาตุด้วย มีเครื่องดนตรีพื้นบ้านนำหน้าขบวน มีการขับร้อง ฟ้อนรำ การแต่งกายส่วนมากใส่ผ้าสีขาว หรือผ้าไหม ผ้าลูกไม้ บางคนมีศรัทธามากถึงกับถอดรองเท้าเดินแห่ผ้าในเวลาเที่ยง บางขบวนมีพระภิกษุสงฆ์เดินนำหน้าขบวน

คำสำคัญ : ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร, จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

The research objectives were as follows 1) To study the history, belief, form and behavior performance on Haephakuenthat festival, Wat Phramahataturoramahavivaha, Nakhonsithammarat province, the population were composed of Venerable monks scholars, and common people who came for performing on this festival all about 15 person, the instrument for data collection was dept interview question and observation without participation, data analysis by finding the similar or non-similar, relation and different then collected data for investigation and reliability and present data by dissemination in items according to content by analyze description.

The findings were as follows.

1. According to history and belief on Haephakuenthat festival found that on 1773 B.E. Sridhammasokaraj king had already fixed of Pagada then arranged for cerebration and some of Pakpanang people had offered the speech on about lord Buddha image story painting which found at Pakpanang beach and taken that cloth to offer the King then after clean the cloth found the lord Buddha image painting that called Phaphrabod then announce for finding the owner and found that the owner was the Buddhist from Hengsawadee, Mynmar and some found the owner from Intarapat, Cambodia to bring Phaphrabod for woshiping lord Buddha in Langka, The king had decided to bring this cloth for covering the pagoda on Cerebration ceremony this festival had appeared up to the present time, they believed that read worship must do in front of the Buddha face only, the people in Nakhon Si Thammarat city bring Phaphrabod for covring the pagoda by cover the pagoda as closed with Buddha relic.

2. The form and performance behavior on Haephakuenthat festival started with determination on date for worshipping in two times per year but now has only one time i.e. on Makhapujâ day, the cloth for covering pagoda used the white, yellow and red. The Buddhist people will prepare the long cloth according to their belief, then bind each other of their cloths to cover the pagoda in all a round, and the special one must paint the lord Buddha image on his history, the start point began at Sanamnamuang, they cerebrate with a lots of foods and sweets etc, and offered to monks in wat pramahatatu voramahavihara by carrying with beautiful parade and roaming with traditional music in front of parade, enjoy and every one took so long line and kept the cloth on their heads, and walk throughout the Rajadamnern Road, while the parade reached the temple and then take three rounds of pagoda and then to perform with praying and invited the monks for chanting and then offer the Phrabod by speech then bring the cloth in to Phratrongma Vihara, some group had many people, some group had a few of them, to offer food for monk in morning and then to bring the cloth to cerebrate at seven o'clock start the cloth line, lots of them brought the cloth to cover

the pagoda without form depended upon their require but the cloth line of offician would cerebrate in the afternoon and did not took around the pagoda, and in the parade line also were prepared a lots of flowers, candles etc, for worshipping the pagoda and also arranged with traditional music played along the parade line all the way and also had many dancers who dressed in white cloths or silk etc, some of them, they had full beliefs and took off their shoes for walking around with cloth in the noon and some parade had monks walking in front of the parade line.

Keywords : Haephakhuenthat Festival, Wat Phramahatat Woramahavihara, Nakhon si Thammarat Province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเพณีและวัฒนธรรม เมื่อว่าโดยเนื้อความก็เป็นสิ่งเดียวกัน คือ เป็นสิ่งที่ไม่ใช่มีอยู่ในธรรมชาติโดยตรง แต่เป็นสิ่งที่สังคมหรือคนในส่วนรวมร่วมกันสร้างให้มีขึ้น แล้วถ่ายทอดให้แก่กันด้วยลักษณะและวิธีการต่างๆ ว่าโดยเนื้อหาของประเพณีและวัฒนธรรมที่อยู่ในจิตใจของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งสะสมและสืบต่อรวมกันมานานในสังคม จนเกิดความเคยชิน เรียกว่านิสัยสังคมหรือประเพณี ประเพณีไทยอันดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมานั้น ล้วนแตกต่างกันไปตามความเชื่อ ความผูกพันของผู้คนต่อพุทธศาสนา และการดำรงชีวิตที่สอดประสานกับฤดูกาลและธรรมชาติอย่างชาญฉลาดของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นทั่วแผ่นดินไทย^๑

ประเพณีมีบ่อเกิดมาจากสภาพสังคม ธรรมชาติ ทัศนคติ เอกลักษณ์ ค่านิยม โดยความเชื่อของคนในสังคมต่อสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์นั้นๆ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุต่างๆ ฉะนั้นเมื่อเวลาเกิดภัยพิบัติขึ้น มนุษย์จึงต้องอ่อนวอนร้องขอในสิ่งที่ตนคิดว่าจะช่วยได้ เมื่อภัยนั้นผ่านพ้นไปแล้ว มนุษย์ก็แสดงความรู้คุณต่อสิ่งนั้นๆ ด้วยการทำพิธีบูชา เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ตามความเชื่อ ความรู้ของตน เมื่อความประพฤตินั้นคนส่วนรวมยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมหรือเป็นระเบียบแบบแผนและทำจนเป็นพิมพ์เดียวกันสืบต่อๆ กันจนกลายเป็นประเพณีของสังคมนั้นๆ^๒

^๑ เสถียรโกเศศ, ประเพณีเบ็ดเตล็ด, (กรุงเทพฯ: มหานคร : สำนักพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย). มปป, หน้า คำนำ.

^๒ พระยาอนุมานราชธนะ, วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย, (พระนคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๔), หน้า ๓๓๗.

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ซึ่งจะจัดขึ้นในวันมาฆบูชา โดยชาวนครศรีธรรมราช จะร่วมแรงร่วมใจกันบริจาคทรัพย์เงินทองตามกำลังศรัทธา เพื่อนำเงินจำนวนนั้นไปซื้อผ้าเป็นชิ้นๆ ซึ่งมักจะเป็นสีเหลือง สีขาว สีแดงหรือสีชมพู แล้วนำมาเย็บต่อกันเข้าเป็นแถบยาวนับเป็นพันๆ หลา จากนั้นก็จะพากันแห่ผ้าดังกล่าวไปยัง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยแห่ทักษิณาวรรตรอบองค์พระบรมธาตุ ๓ รอบ แล้วจึงนำเข้าสู่วิหารพระม้าหรือพระทรงม้า ซึ่งเป็นพระวิหารที่มีบันไดขึ้นสู่ภายในกำแพงแก้วล้อมฐานพระบรมธาตุ เพื่อนำผ้าขึ้นไปพันโอบรอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าเป็นการถวายสักการะอย่างหนึ่ง ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุหรือพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช นับเป็นประเพณีที่รวบรวมเอาศรัทธาของพุทธศาสนิกชนมาหล่อหลอมแสดงความเป็นปึกแผ่นในการศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาอย่างไม่เสื่อมคลาย

ปัญหาการวิจัย

๑. ประวัติความเป็นมา ความเชื่อในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นอย่างไร ?
๒. รูปแบบและพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นอย่างไร ?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ความเชื่อในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช
๒. เพื่อศึกษารูปแบบและพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ พระสงฆ์และนักวิชาการผู้ที่บทบาทเกี่ยวข้องกับพระธาตุเจดีย์ และประชาชนที่มาเข้าร่วมประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ แยกเป็นส่วนต่าง ๆ จำนวน ๑๕ รูป/คน ดังนี้

๑) พระสงฆ์	๒	รูป
๒) นักวิชาการ	๒	คน
๓) องค์กรของรัฐ	๒	คน
๔) องค์กรเอกชน	๒	คน

๕) บุคคลสำคัญ	๓	คน
๖) ผู้มาแห่ผ้า	๔	คน
รวม	๑๕	คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ในขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

- ๑) ด้านประวัติ และความเชื่อของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ
- ๒) ด้านรูปแบบประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ
- ๓) ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตด้านเวลา

ได้แก่ ช่วงเวลา วันที่ ๑๓-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ รูปแบบและพฤติกรรมการปฏิบัติในประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. ทำให้สามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ไปเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนทั่วไปที่มีความเลื่อมใสในองค์ พระมหาธาตุได้เข้าใจในประวัติศาสตร์ และรูปแบบการประกอบประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุสืบต่อไป

คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะทางความคิดหรือทางวัตถุของประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เพื่อให้เห็นรูปแบบ องค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์กัน ขององค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้เกิดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ โดยหาคำตอบว่า ข้อความ บทความ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ให้ความรู้ อะไรบ้าง แต่ละคนแสดงความคิดเห็นอะไรให้ทราบบ้าง

ประเพณี หมายถึง กิจกรรมที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญต่อชาวพุทธ โดยเฉพาะชาวพุทธในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมของสังคม กลายเป็นประเพณีประจำชาติและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ

แห่ผ้าขึ้นธาตุ หมายถึง ประเพณีที่เป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองนครศรีธรรมราช เป็นประเพณีหนึ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน และมีการปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปีในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ (วันมาฆบูชา)

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ หมายถึง การนำผ้าผืนยาวขึ้นไปห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์ในวันสำคัญทางศาสนา ชาวนครได้ร่วมมือร่วมใจกันบริจาคเงินตามกำลังศรัทธา นำเงินที่ได้ไปซื้อผ้ามาเย็บต่อกันเป็นแถวยาวนับพันหลา แล้วจัดเป็นขบวนแห่ผ้าขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์ ผ้าที่ขึ้นไปห่มองค์พระบรมธาตุเจดีย์เรียกว่า “ผ้าพระบฏ” (หรือ พระบต) นิยมใช้สีขาว สีเหลือง สีแดง และสีชมพู สำหรับผ้าสีขาวนิยมเขียนภาพเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติ เสด็จออกบรรพชา ตรัสรู้ ปฐมเทศนา และปรินิพพาน ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเป็นเอกลักษณ์ประจำเมืองนครศรีธรรมราช แก่นแท้อยู่ที่การบูชาพระพุทธเจ้าอย่างใกล้ชิด โดยใช้องค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นตัวแทน ปัจจุบันนิยมทำกันในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ (วันมาฆบูชา)

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร หมายถึง พระอารามหลวง ชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร ตั้งอยู่ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีชื่อเดิมคือ วัดพระบรมธาตุ

สรุปผลการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัย พบว่า ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นงานประเพณีสำคัญของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแต่เดิมจะจัดให้มีขึ้นปีละ ๒ ครั้ง คือ ในวันเพ็ญเดือน ๓ (คือวันมาฆบูชา) ครั้งหนึ่ง และในวันเพ็ญเดือน ๖ (คือวันวิสาขบูชา) อีกครั้งหนึ่ง ปัจจุบันเหลือเพียง ๑ ครั้ง คือในวันเพ็ญเดือน ๓ (คือ วันมาฆบูชา)

ประชาชนชาวนครศรีธรรมราช ได้ร่วมกันบริจาคทรัพย์เพื่อนำไปซื้อผ้ามาเย็บต่อกันให้เป็นแถวยาว จากนั้นก็จะแห่ไปวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นำผ้าไปพันรอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เพื่อเป็นการสักการบูชา

ผ้าที่ห่มพระบรมธาตุนั้นเรียกว่า “ผ้าพระบฏ” โดยมีประวัติความเป็นมา จากเหตุการณ์เตรียมสมโภชพระธาตุในปี พ.ศ.๑๗๗๓ มีชาวปากพนังได้เก็บผ้าที่คลื่นซัด ซึ่งมีภาพเขียนพุทธประวัติมาถวายพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช เมื่อนำผ้าไปซักก็เห็นภาพวาดพุทธประวัติชัดเจนขึ้น จึงเรียกว่า “ผ้าพระบฏ” จึงประกาศหาเจ้าของ จึงได้ทราบข่าวว่าชาวเมืองหงสาวดี ประเทศพม่า แต่บางท่านเขียนว่า เป็นของพุทธศาสนิกชนกลุ่มหนึ่ง เจริญลงเรือรอนแรมมาแต่เมืองอินทรรพัญซึ่งอยู่แถวลุ่มแม่น้ำโขงฝั่งเขมร หรือ

กัมพูชา ต้องการนำผ้าไปบูชาพระพุทธรูปที่ลังกา แต่เจอมรสุมพัดมา พระเจ้าศรีธรรมโศก ทรงเห็นว่าควรนำไปห่มพระบรมธาตุแทน เนื่องในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุ จึงมีการแห่ผ้าขึ้นธาตุตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จนกลายเป็นประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ แสดงให้เห็นถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวพุทธอย่างไม่เสื่อมคลาย ซึ่งผู้วิจัยสรุปตอบใจท์ตามกรอบของการวิจัยดังนี้

ลักษณะของประชาชนเข้ามาร่วมคิดในการดำเนินการ หรือวางแผนในกรณีแห่ผ้าขึ้นธาตุที่เป็นส่วนราชการ แต่ถ้าเป็นของประชาชนเขามาทำเองโดยไม่ได้นัดหมาย การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ความรู้สึก หรือการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเป็นหนึ่ง โดยกาย โดยวาจา โดยใจ ในการแห่ผ้าพระบฏ ก็มี ส่วนร่วมในการจัดหาผ้า ลงขันทำบุญกัน มีส่วนร่วมในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เช่นบางคนมาแล้ว เห็นเขาแจกน้ำ ก็ช่วยเขาแจกน้ำด้วยกันอีก แสดงความมีน้ำใจ ขอมมีส่วนร่วมในการทำความดี บางคนก็นำน้ำเย็นมาแจกเอง คือขอได้มีส่วนร่วม เพื่อความสบายใจ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัด นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑) ขอให้ปิดถนนหน้าวัดในวันแห่ผ้าขึ้นธาตุ เพื่อความสะดวกในการประกอบพิธี
- ๒) เทศบาลจัดกัน ตั้งร้าน ตั้งเต็นท์ไม่ให้กีดขวางทางในการประกอบพิธี
- ๓) ส่งเสริมการประกอบพิธีแห่ผ้าให้ครบ ๒ ครั้ง ดังอดีตที่ผ่านมา
- ๔) อำนวยความสะดวกให้กับทุกคนทั้งที่ไม่นับถือศาสนาพุทธก็มีส่วนร่วมได้ คือการมาเยี่ยมชม เข้ามาสังเกต
- ๕) ส่งเสริมให้หน่วยงานหรือว่าภาคประชาชนมีภาพผ้าพระบฏ หรือภาพพุทธประวัติ ไว้บูชาบนหน่วยงานหรือไว้บูชาในครอบครัว
- ๖) ประชาสัมพันธ์ให้คนได้เรียนรู้ อาจจะต้องพัฒนาเข้าไปสู่หน่วยงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม แล้วก็นำกิจกรรมเหล่านี้ไปเผยแพร่ในเว็บไซต์ เพื่อจะเป็นสากล และแปลเป็นภาษาอังกฤษ และเป็นภาษาอื่น ๆ ก็จะได้เป็นสากลไปทั่วโลก
- ๗) พัฒนาขนบธรรมเนียมประเพณีให้มีความทันสมัยขึ้น ประยุกต์ให้ดีกว่าเดิม
- ๘) อย่าเปลี่ยนแปลงให้มันในปัจจุบันทันด่วน โดยไม่ลืมของเก่า ไม่เมาของใหม่

๙) จัดให้ทุกคนสามารถนำผ้าพระบฏให้ถึงองค์พระธาตุให้มากที่สุด

๑๐) ราชการควรจัดกิจกรรมพร้อมกับประชาชน คือใช้วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ คือ ตรงกับวันที่ประชาชนเขาศรัทธา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณค่าของประเพณีต่างๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีหล่อเทียนเข้าพรรษา ประเพณีเดือนสิบ เป็นต้น เพราะในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีอีกหลายประเพณีที่น่าสนใจ ควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลัง

๒) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัดในพระพุทธศาสนา ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะมีผลต่อการเจริญรุ่งเรืองของเมือง จะรู้ถึงประวัติความเป็นมาของเมืองนครศรีธรรมราชมากยิ่งขึ้น

๓) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะนับวันภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนนครศรีธรรมราชเริ่มจางหายไป จึงควรจะทำวิจัยเพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเอาไว้

บรรณานุกรม

กาญจนา สวนประดิษฐ์. “ผีตาโขน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย”. วิทยานิพนธ์

การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓.

กิ่งแก้ว อรรถากร. คติชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๐.

จารุเกตุ กาญจนนาภา. “ประเพณีรามัญในอำเภอประประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๓.

จารุวรรณ ธรรมวัตร. คติชาวบ้านอีสาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรวัฒนา, ๒๕๔๘.

จันทร์ ทงสมัคร. ประเพณีท้องถิ่นนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช, ๒๕๔๐.

ณรงค์ บุญสวยขวัญ. “วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากการพัฒนาของรัฐ

ในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ ๑-๘”. วิจัยเรื่องโครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้

กับการพัฒนาของเมธีวิจัยอาวุโส ศาสตราจารย์สุวิงค์ พงศ์ไพบูลย์. สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๓.

ถนอมศิลป์ โทบุญ. “โลกทัศน์ต่อประเพณีบุญบั้งไฟของชาวตำบลหนองแสง อำเภอกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐.

ทิพย์สุดา นัยพันธ์. **ภาษากับวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

บุปผา ทวีสุข. **คติชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐.

ประมวล พิมพ์เสน. **ความเชื่อเรื่องผี เล่ม ๔**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๔๖.

ปรีชา นุ่นสุข. “วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร” ใน **รัตนธัมมเนียนุสรณ์** ที่ระลึกงานพระราชทานพระมหาธนูฤทธิ์ ดวงดี. “ความสัมพันธ์ของชุมชนสองฝั่งโขง ในประเพณีฮีตสิบสอง : กรณีชุมชนวัดมีชัย อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย กับชาวบ้านท่าม่วง เมืองหาดทรายฟอง กำแพงนครเวียงจันทน์”. **การศึกษาค้นคว้าอิสระ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓.

พวงผกา คุโรวาท. **ศิลปะและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : รวมสาสน์, ๒๕๓๙.

พวงพิกุล มัชฌิมา. “บุญข้าวประดับดินและบุญข้าวสากบ้านกุดรัง ตำบลกุดรัง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.

พิชญ์ สมพอง. **สังคมชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒.

ภักดี เอื้อราษฎร์. “การศึกษาเปรียบเทียบประเพณีบุญพระเวสของจังหวัดร้อยเอ็ดกับบ้านบ่อใหญ่ ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๐.

รัตนา สิงห์พร. “ประเพณีทำบุญแจกข้าวของชาวบ้านบ่อใหญ่ ตำบลบ่อใหญ่ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.

วัฒนา จันทร์จนา. “ประเพณีลากพระของชาวจังหวัดปัตตานี”. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย** : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้, ๒๕๓๗.

วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช. **ชีวิตไทยปักษ์ใต้**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๑๙.

สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา. **น้ำ : บ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมไทย**. โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๒๘.

สุพัตรา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘.

สมเด็จพระญาณสังวร. **หลักพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา, ๒๕๑๖.

สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร. **ประเพณีไทยโบราณ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์, ๒๕๑๕.

เสถียร โกเศศ. (พระยาอนูমানราชชน). **การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน**.

กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๕.

Mavis Hiltunen Biesanz and John Beisanz. **Op,cit**.

Popeonoe. David. **Sociology**. (4 th. Ed,), Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice-Hall. Inc.,1980.

Theodore Coplow, **Po.cit**.

Webster's Thrd New International Dictionanry. Springfield Massachusetts : G & C Merriam Co., 1996.